

ΚΕΔΙΣΑ **ΚΕΔΙΣΑ**

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ
CENTER FOR INTERNATIONAL STRATEGIC ANALYSES

Η Εξωτερική πολιτική του Βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκου XIV

Μενέλαος Γκίκας

Ερευνητική Εργασία Νο. 22

**Η Εξωτερική πολιτική του Βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκου
XIV**

**Μενέλαος Γκίκας
Δόκιμος Αναλυτής ΚΕΔΙΣΑ**

Ερευνητική Εργασία Νο. 22

Διοικητικό Συμβούλιο

Ανδρέας Μπανούτσος, Ιδρυτής και Πρόεδρος

Δρ. Σπύρος Πλακούδας, Αντιπρόεδρος

Όμηρος Τσάπαλος, Γενικός Γραμματέας

Δρ. Πέτρος Βιολάκης, Διευθυντής Ερευνών

Βασίλειος Παπαγεωργίου, Οικονομικός Διαχειριστής

Ευάγγελος Κούλης, Μέλος Δ.Σ

Αναστασία Τσιμπίδη, Μέλος Δ.Σ

© 2018 Center for International Strategic Analyses (KEDISA), ALL RIGHTS RESERVED

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without written permission of the publisher.

Εισαγωγή:

Μονάρχης της Γαλλίας από το 1643 έως το 1715 ήταν ο Λουδοβίκος XIV γνωστός και ως Βασιλιάς Ήλιος. Συνιστά σημαντική προσωπικότητα της Γαλλικής και Ευρωπαϊκής ιστορίας με τα 33 από τα 54 χρόνια της βασιλείας του να αναλώνονται σε πόλεμους με άλλες ευρωπαϊκές δυνάμεις. Είναι εκείνος που έχτισε το παλάτι των Βερσαλλιών και μετέφερε για πρώτη φορά την κυβέρνηση και την αυλή στα νέα ανάκτορα. Το παλάτι θα γινόταν κατ'αυτόν το σύμβολο του μεγαλείου της Γαλλίας και το κέντρο της αυτοκρατορίας που ονειρευόταν να χτίσει. Ταύτιζε στο πρόσωπο του το κράτος και πίστευε ότι η προσωπική του δόξα είναι αλληλένδετη με αυτό και αντίστροφα "L'État, c'est moi". Έτσι λοιπόν και η εξωτερική πολιτική που εφάρμοσε βασίστηκε στην ιδέα του μεγαλείου ξεφεύγωντας αρκετές φορές από τις ρεαλιστικές δυνατότητες του κράτους. Στόχοι του ήταν να επεκτείνει τα σύνορα της Γαλλίας ηπειρωτικά και υπερπόντια, να μειώσει την δύναμη των Αψβούργων που κυριαρχούσαν στην Ευρώπη και να κάνει την Γαλλία ηγεμονική δύναμη. Η χρονική στιγμή ήταν κατάλληλη για μία αλλαγή ισορροπίας ισχύος στην ήπειρο καθώς τα πολιτικά πράγματα ήταν ιδιαίτερα ρευστά με την Ισπανία ως μεγάλη δύναμη να βρίσκεται σε φθίνουσα πορεία ήδη από το τέλος του 16^{ου} αιώνα. Το εύρος των αλλαγών που έφεραν οι ευρωπαϊκοί πόλεμοι αποδεικνύει την μεταβλητότητα του διεθνούς συστήματος αλλά και των διεθνών σχέσεων εκείνη την εποχή.

Μπόρεσαν άραγε οι πολεμικές του επιχειρήσεις να καταστήσουν την Γαλλία το κέντρο του κόσμου;

Πόλεμος της Επανάκτησης (1667-68):

Η πρώτη στρατιωτική επιτυχία του Λουδοβίκου XIV ήταν εναντίον της Ισπανίας για τα εδάφη των Ισπανικών Κάτω Χωρών (το σημερινό Βέλγιο). Συγκεκριμένα η αξίωση του Λουδοβίκου στα εδάφη αυτά βασιζόταν στο ότι η γυναίκα του (Μαρία Θηρεσία της Ισπανίας) και κόρη του τότε Ισπανού βασιλιά είχε δικαίωμα διεκδίκησης. Ο Φίλιππος Δ΄ (βασιλιάς της Ισπανίας) δεν είχε πληρώσει την προίκα που είχε συμφωνήσει για τον γάμο της κόρης του με τον Λουδοβίκο και έτσι η επίσημη παραίτηση της ίδιας από οποιαδήποτε αξίωση δεν μπορούσε να έχει ισχύ. Έτσι όταν ο Φίλιππος πέθανε το 1665 και διάδοχος του ορίστηκε ο Κάρολος Β΄, ο οποίος ήταν φυσικά και ψυχολογικά ανίκανος να ηγηθεί αλλά και να φέρει διάδοχο, ο Λουδοβίκος άδραξε την ευκαιρία να εισβάλλει στις Κάτω Χώρες το 1667 με αποτέλεσμα η Ισπανία να κηρύξει τον πόλεμο. Αυτό που δεν προέβλεψε όμως ήταν ότι θα σχηματιζόταν η Τριπλή Συμμαχία από την Αγγλία, Ολλανδία και Σουηδία στο πλευρό της Ισπανίας διότι τους προβλημάτιζε η Γαλλική προκλητικότητα. Δεν υπήρξε φυσική σύγκρουση μεταξύ των στρατευμάτων καθώς ο Λουδοβίκος γνώριζε ότι δεν θα μπορούσε να τα βάλει με όλες τις δυνάμεις ταυτόχρονα και έτσι υποχώρησε με την συνθήκη της Aix-la-Chapelle (1668) επιστρέφοντας σχεδόν ότι είχε κατακτήσει μέχρι εκείνη την στιγμή πέρα από μερικές παραμεθόριες πόλεις στη Φλάνδρα. Ο Λουδοβίκος ένωσε προδομένος από τους παλιούς του συμμάχους Ολλανδούς για τον ρόλο που έπαιξαν στον σχηματισμό της συμμαχίας και λόγω αυτού σκοπός της εξωτερικής πολιτικής της Γαλλίας θα γίνει η διπλωματική τους απομόνωση ώστε ο επόμενος πόλεμος να κηρυχθεί εναντίον τους.

Γαλλο-Ολλανδικός Πόλεμος (1672-78):

Η Ολλανδία ήταν ένα Ρεπουμπλικανικό, προτεσταντικό και κυρίαρχο εμπορικό κράτος αυτή την περίοδο, πράγμα που ο Λουδοβίκος ήθελε να ανταγωνιστεί για τα θαλάσσια και υπερπόντια συμφέροντα της πολιτικής του. Ο Γαλλικός στόλος είχε γίνει από το 1675 ο μεγαλύτερος παγκοσμίως καθώς πολλά οικονομικά και στρατιωτικά συμφέροντα του βασιλιά αφορούσαν άλλους τόπους και αγορές. Από το τέλος του προηγούμενου πολέμου ο Λουδοβίκος εργάστηκε ώστε να απομονώσει διπλωματικά την Ολλανδία και στο πλαίσιο αυτό σύναψε μυστική συμφωνία με τον Κάρολο Β΄ της Αγγλίας εναντίον των Ολλανδών (συνθήκη Ντόβερ, 1670). Στο μεταξύ έκανε συμμαχίες και με διάφορα γερμανικά πριγκιπάτα και το 1672 έγινε ολική εισβολή στην Ολλανδία με τους τελευταίους να προτείνουν σχεδόν αμέσως ανακωχή. Η μεγαλομανία όμως του Λουδοβίκου τον οδήγησε

σε υπερβολικές απαιτήσεις για να υποχωρήσει. Μέσα σε αυτό το κλίμα έγινε ανατροπή του πολιτεύματος στην Ολλανδία και από δημοκρατία έγινε μοναρχία με τον Γουλιέλμο Γ΄ της Οράγγης ως βασιλιά ο οποίος έσπευσε κατευθείαν να απορρίψει τις παράλογες γαλλικές απαιτήσεις. Τα επόμενα 2 χρόνια οι συνθήκες θα αλλάξουν με πρώτη και σημαντικότερη την αποχώρηση των Άγγλων από τον πόλεμο και τον σχηματισμό της συμμαχίας της Χάγης από την Ολλανδία, την Ισπανία και την Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (1674). Την περίοδο 1674-78 συνέβησαν πολλά πολεμικά γεγονότα, τα περισσότερα όμως αφορούσαν πολιορκίες περιοχών γεωστρατηγικής σημασίας και όχι ανοιχτές συγκρούσεις σε πεδία μάχης. Η διαμάχη θα τελειώσει με τις συνθήκες της Νιμέγκ(1678-9) όπου η Γαλλία είχε πλεονεκτική θέση λόγω του αριθμού και της σημασίας των πόλεων που είχε καταλάβει. Μπορεί κανείς πρακτικά να μην υπήρξε ο νικητής του πολέμου αλλά η Γαλλία πάλεψε σχεδόν μόνη της εναντίον ενός πανίσχυρου συνασπισμού πράγμα που εκτόξευσε την επιρροή της. Η διπλωματική αυτή νίκη της Γαλλίας μεταφράστηκε σε εδαφικές παραχωρήσεις των Ισπανικών Κάτω Χωρών και της Φρανς-Κοντέ αλλά και σε ορισμένα υπερπόντια οφέλη(κυρίως στην Β.Αμερική: Ανατολική ακτή Η.Π.Α, Καναδά).

Η επόμενη δεκαετία θα είναι η κορυφαία της βασιλείας του Λουδοβίκου κατά την οποία οι γαλλικές αποικίες θα πολλαπλασιαστούν, οι αντίπαλοι του θα παραμείνουν διαιρεμένοι και θα κατακτήσει περιοχές τεράστιας στρατηγικής σημασίας όπως το Στρασβούργο (1681) και το Λουξεμβούργο(1683). Ο ίδιος θα συνεχίσει να χρησιμοποιεί την κατεξοχήν μέθοδο του εκφοβισμού καθώς και την διπλωματία για να επιτύχει τα μέγιστα δυνατά οφέλη για την Γαλλία. Οι άλλες δυνάμεις θα αρχίσουν να φοβούνται όλο και περισσότερο τις μελλοντικές βλέψεις του Λουδοβίκου έπειτα από ορισμένες στρατικοποιήσεις κομβικών σημείων στις οποίες είχε προχωρήσει αυτά τα χρόνια ο τελευταίος. Έτσι θα σχηματιστεί μία νέα συμμαχία το 1686, η Μεγάλη Συμμαχία, αποτελούμενη από την Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, την Ισπανία, την Σουηδία και άλλα κράτη τα οποία θα προσχωρήσουν τα αμέσως επόμενα χρόνια. Αρχικά μπορεί να μην είχε επιθετικό χαρακτήρα αλλά σταδιακά εξελίχθηκε σε έναν συνασπισμό εναντίον των επεκτατικών πολιτικών του Γάλλου βασιλιά. Αυτές οι αλλαγές προκάλεσαν τον Λουδοβίκο να κάνει μία επείδειξη ισχύος στη Ρηνανία απλά για να αναγκάσει τους υπολοίπους να αναγνωρίσουν το νέο status quo και όχι να μπλεχτεί σε μία εκτενή διαμάχη. Δυστυχώς όμως για τα σχέδια του αυτό συνέβη. Έτσι ο επόμενος πόλεμος θα βρει τον Λουδοβίκο εν μέρει διπλωματικά απομονωμένο με ένα αντι-γαλλικό συναίσθημα να εξαπλώνεται στην Ευρώπη. Σε αυτό το χρονικό σημείο πιστεύεται ότι ο Λουδοβίκος έκανε τα μεγαλύτερα λάθη της εξωτερικής του πολιτικής.

Εννεατής Πόλεμος (1688-97):

Η εκστρατεία του Λουδοβίκου στον Ρήνο προκάλεσε τον Αυτοκράτορα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας Λεοπόλδο Α΄ και ορισμένους Γερμανούς πρίγκιπες να συνασπιστούν εναντίον του παρασύροντας στη συνέχεια την Αγγλία και την Ολλανδία. Έτσι βρέθηκε αντιμέτωπος σχεδόν με όλη τη Δυτική Ευρώπη. Από μερικούς θεωρείται ως ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος καθώς εξελίχθηκε πέρα των θαλασσών της Ευρώπης, στην Β.Αμερική και την Ινδία. Ο Λουδοβίκος κατάφερε να επιτύχει ορισμένες νίκες αλλά ο συγκεκριμένος πόλεμος εξουθένωσε την Γαλλία οικονομικά όπως και την Αγγλία και την Ολλανδία. Ο στόλος του είχε ηττηθεί από τις δύο αυτές δυνάμεις και το γαλλικό εμπόριο είχε πληγεί σε

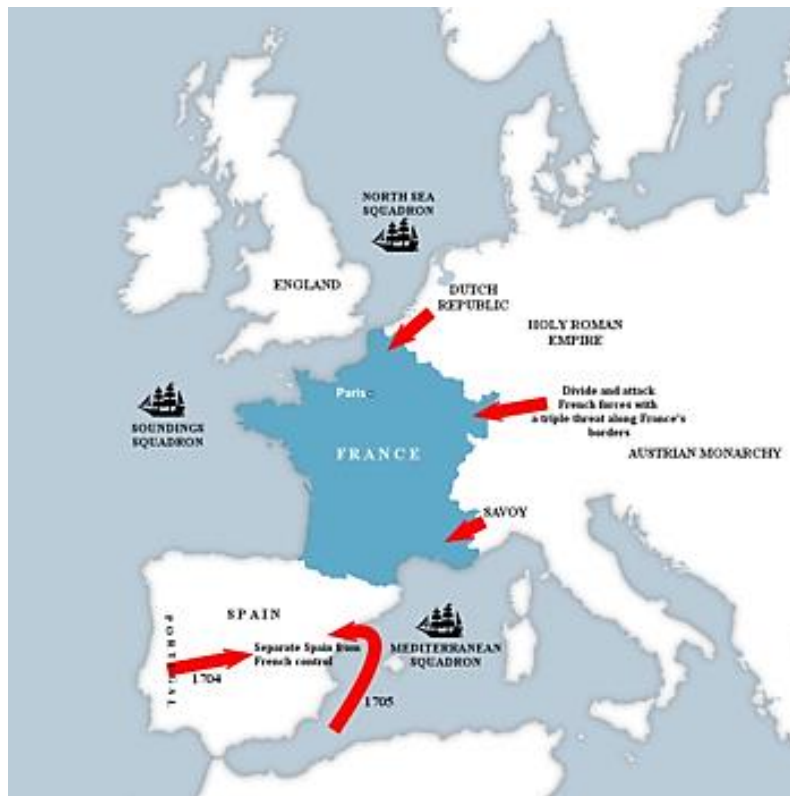
τεράστιο βαθμό από το εμπορικό εμπάργκο που είχε εφαρμόσει η συμμαχία στη Γαλλία. Όλες όμως οι δυνάμεις είχαν λίγο πολύ εξουθενωθεί από τον πόλεμο και η αποχώρηση της Σαβοΐας από την συμμαχία ήταν η αφορμή να συνθηκολογήσουν. Ξεκίνησαν λοιπόν οι διαπραγματεύσεις που οδήγησαν στην συνθήκη της Ρισβίκ στην Ολλανδία όπου όλες οι δυνάμεις υπέγραψαν εκτός του Λεοπόλδου που εξακολουθούσε να επιζητά την αποδυνάμωση της Γαλλίας. Ο Λουδοβίκος αναγκάστηκε να επιστρέψει πολλά από τα εδαφικά οφέλη του παρελθόντος μαζί και το Λουξεμβούργο αλλά μπόρεσε να κρατήσει το Στρασβούργο και υπέκυψε στο να αναγνωρίσει τον Γουλιέλμο Γ΄ ως νόμιμο μονάρχη της Αγγλίας. Η συνθήκη όμως άφησε άλυτο το σημαντικότερο ζήτημα του Ευρωπαϊκού αποικιακού κόσμου της εποχής, το μέλλον της Ισπανικής διαδοχής. Ο Λουδοβίκος ενδιαφερόταν ιδιαίτερα για το θέμα και τα επόμενα χρόνια θα προσπαθήσει να δημιουργήσει μια νέα διπλωματική τάξη σε συνεργασία με τον βασιλιά της Αγγλίας για το μέλλον των Ισπανικών εδαφών.

Από το 1698 έως το 1700 υπογράφηκαν δύο συνθήκες διαχωρισμού (partition treaties) μεταξύ του Λουδοβίκου και των ναυτικών δυνάμεων (Αγγλία, Ολλανδία). Ο λόγος ήταν ότι με τον θάνατο του Καρόλου Β΄ (βασιλιά της Ισπανίας) δεν θα υπήρχε διάδοχος και για να αποφευχθεί μια νέα παγκόσμια σύγκρουση έπρεπε να συμφωνηθεί το μέλλον των εδαφών της μεγαλύτερης τότε αυτοκρατορίας. Την πρώτη συμφωνία ο Ισπανός βασιλιάς την απέρριψε καθώς δεν επιθυμούσε τον διαμελισμό της αυτοκρατορίας και όρισε ως διάδοχο του τον Ιωσήφ της Βαυαρίας ο οποίος στη συνέχεια πέθανε, πράγμα που πολλοί αποδίδουν σε πολιτικά υποκινούμενη δολοφονία. Έτσι υπογράφηκε μια δεύτερη συνθήκη διαχωρισμού η οποία αυτή τη φορά απορρίφθηκε από την Αυστρία. Ο Κάρολος ήξερε ότι πρέπει να διαλέξει διάδοχο σύντομα και η επιλογή του θα ήταν είτε από τους Βουρβόνους είτε από τους Αψβούργους. Για να αποφευχθεί ο διαχωρισμός ο Κάρολος όρισε στην διαθήκη του ως διάδοχο τον εγγονό του Λουδοβίκου με τον όρο ότι τα δύο στέμματα (Ισπανίας και Γαλλίας) δεν θα ενώνονταν ποτέ. Φτάνουμε λοιπόν στο 1700 και στον θάνατο του Καρόλου και την παρουσίαση του Φιλίππου ως διαδόχου. Ο Λουδοβίκος για να πείσει τις άλλες δυνάμεις να δεχτούν αυτή την τεράστια αλλαγή στην ισορροπία ισχύος υποστήριξε ότι είναι προτιμότερη από τις συνθήκες διαχωρισμού καθώς τώρα η Γαλλία δεν θα κερδίσει εδάφη. Ο Φίλιππος αναγνωρίστηκε από τους Άγγλους και τους Ολλανδούς αλλά ο αυτοκράτορας της Αγίας Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας ήθελε την Ισπανική Ιταλία για τον εαυτό του και το 1701 έστειλε στρατεύματα. Δεν θεωρείται αυτό η αιτία του πολέμου αλλά η παραβίαση από τον Λουδοβίκο της συμφωνίας για μη ένωση των δύο στεμμάτων καθώς αναγνώρισε στον Φίλιππο δικαίωμα στο στέμμα της Γαλλίας. Επίσης προχώρησε σε προκλητικές ενέργειες, πρώτα με το να απομονώσει την Αγγλία και την Ολλανδία από το διεθνές εμπόριο και έπειτα με το να αναγνωρίσει ως διεκδικητή του Αγγλικού θρόνου τον Τζέιμς Στιούαρτ. Ξεκίνησαν λοιπόν οι προετοιμασίες για έναν νέο πόλεμο μεγάλης κλίμακας.

Πόλεμος της Ισπανικής Διαδοχής (1701-1714)

Η σύγκρουση είχε ήδη ξεκινήσει με την αποβίβαση των Αυστριακών στρατευμάτων στο Μιλάνο χωρίς να έχει κηρυχθεί και επίσημα πόλεμος. Αυτό θα γίνει το 1702 με τον επανασχηματισμό της Μεγάλης Συμμαχίας αποτελούμενη από την Αγία Ρωμαϊκή

Αυτοκρατορία, την Ολλανδία και την Αγγλία. Στόχος της συμμαχίας ήταν να παραμείνει ανεξάρτητη η Ισπανία με βασιλιά τον δευτερότοκο γιο του Λεοπόλδου και έτσι να συνεχιστεί η γραμμή των Αψβούργων στον Ισπανικό θρόνο. Σχηματίστηκαν δύο συμμαχίες: στο πλευρό της Γαλλίας τάχθηκαν η Ισπανία και η Σαβοΐα και στο αντίπαλο στρατόπεδο η Ολλανδία, η Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και η Αγγλία. Τα πολεμικά μέτωπα ήταν πολλά σε στεριά και θάλασσα. Η Μεγάλη Συμμαχία κατάφερε πολλές νίκες εις βάρος των αντιπάλων της αλλά δεν μπόρεσε να διασπάσει τα γαλλικά οχυρά. Αποφασιστικής σημασίας γεγονός ήταν η συμμετοχή του βασιλείου της Πορτογαλίας στο πλευρό των συμμάχων πράγμα που επέτρεπε την αποβίβαση στρατευμάτων στην Ιβηρική Χερσόνησο καθώς επίσης και η απόσχιση της Καταλονίας και της Βαλένθια από το βασίλειο εξέλιξη που στέρησε από τον Λουδοβίκο τα τεράστια στρατηγικής σημασίας λιμάνια τους.

Μέχρι το 1708 οι Αυστριακοί είχαν κατακτήσει το Μιλάνο, οι Ισπανικές Κάτω Χώρες πέρασαν στον έλεγχο των ναυτικών δυνάμεων και η Αγγλία είχε αποκτήσει ναυτική υπεροχή στη Μεσόγειο με μόνιμες βάσεις στο Γιβραλτάρ και στη Μινόρκα. Παρόλα αυτά τα Γαλλικά σύνορα έμειναν σταθερά και ο Φίλιππος στην Ισπανία είχε μεγαλύτερη απήχηση από τον Αψβούργο υποψήφιο. Μια Γαλλική νίκη ήταν όμως αδύνατη και αυτό το είχε αντιληφθεί η Γαλλική αυλή από πολύ νωρίς και για αυτό όλα αυτά τα χρόνια ο Λουδοβίκος είχε προσπαθήσει ανεπιτυχώς να συνθηκολογήσει. Η Μεγάλη συμμαχία όμως είχε αρχίσει να διαιρείται ως προς το τι επιθυμεί ο καθένας και η πλειοψηφία είχε εξαντλήσει τους διαθέσιμους πόρους για τον πόλεμο. Το 1713 θα υπογραφεί η ειρήνη της Ουτρέχτης με την οποία αναγνωρίστηκε ο εγγονός του Λουδοβίκου, Φίλιππος, ως βασιλιάς της Ισπανίας. Τα τελικά αποτελέσματα της συνθήκης ήταν πολύ καλύτερα από αυτό που φοβούνταν στην Γαλλία. Οι Αψβούργοι προσάρτησαν τις Ισπανικές Κάτω Χώρες και την Ισπανική Ιταλία, οι Ολλανδοί απέκτησαν κάποιες παραμεθόριες περιοχές ενώ οι Άγγλοι ωφελήθηκαν

περισσότερο καθώς εδραίωσαν την ναυτική και εμπορική τους υπεροχή στην Μεσόγειο και στις Ισπανικές αγορές. Συμπερασματικά, η Γαλλία μπορεί να μην επεκτάθηκε αλλά επεκτάθηκε η δυναστεία των Βουρβόνων με την αναγνώριση του Φιλίππου. Η Ισπανία θα παραμείνει πιστός σύμμαχος της Γαλλίας στρατιωτικά και εμπορικά για πολλούς αιώνες. Φαίνεται ότι τελικά ο διαχωρισμός ήταν αυτός που εξασφάλισε την ισορροπία ισχύος και την ειρήνη στην ήπειρο.

- [Europe in 1700 and in 1714.png](#)

Συμπέρασμα:

Μπορεί πρακτικά ο Λουδοβίκος XIV να μην κατάφερε να καταστήσει την Γαλλία ηγεμονική δύναμη αλλά η μεγαλομανία του και οι τακτικές που εφάρμοσε έναντι των αντιπάλων του έδειξαν ότι η δύναμη της Γαλλίας δεν εξαρτάται από την συμβολή των συμμάχων αλλά από την ικανότητα των ηγετών της. Έγινε παραπάνω από εμφανής ο φόβος των άλλων δυνάμεων για τα σχέδια του Γάλλου βασιλιά και για το ενδεχόμενο Γαλλικής υπεροχής στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Μπορεί οι πόλεμοι να ξεπέρασαν τα οικονομικά όρια της Γαλλίας αλλά η διεθνής θέση της χώρας ενισχύθηκε κατά πολύ σε συνδυασμό με τον ρόλο της στο παγκόσμιο εμπόριο και την προσάρτηση 10 νέων επαρχιών και αρκετών υπερπόντιων

εδαφών. Μπόρεσε να τοποθετήσει τον εγγονό του σε έναν από τους ισχυρότερους θρόνους της εποχής, αυτόν της Ισπανίας, και έτσι να έχει πάντα έναν δυνατό γειτονικό σύμμαχο. Τέλος, η πολιτιστική και γλωσσική επιρροή της χώρας του εξαπλώθηκε με τα Γαλλικά να καθιερώνονται ως επίσημη διπλωματική γλώσσα διεθνώς.

Βιβλιογραφία:

- I. Jeremy Black, «From Louis XIV to Napoleon», (1999), 33-70.
- II. History Net «King Louis XIV: French Mastermind»
- III. New World Encyclopedia «Louis XIV of France»
- IV. Open NYS «Louis XIV's Wars»